

A DIGITÁLIS KORMÁNYZÁS FOGALMÁRÓL

HORVÁTH DOMINIK*

* PhD hallgató, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. E-mail: horvath.dominik@pte.hu

Absztrakt

A digitalizáció hatására a legtöbb állami és nem állami szereplő elkezdett módosításokat végrehajtani a hatékonyság érdekében. A hatékonyságon kívül kiemelhető, hogy a felgyorsult, elektronikus alapon működő szolgáltatások mára akkora teret hódítottak a fejlett országokban, hogy a felhasználók számára már sok esetben ezek a lehetőségek mutatkoznak ismertnek, kényelmesnek és hatékonyak. Tanulmányom célja bemutatni azt, hogy a közigazgatás és a végrehajtó hatalom csúcsán álló kormányzás hogyan tudná digitálisan ellátni a legfontosabb feladatát, a társadalomirányítást. Illetve a jövőben milyen hazai és külföldi jó gyakorlatok alapján lehet körülhatárolni azt, hogy mit is jelenthet a digitális kormányzás.

Kulcsszavak

digitalizáció, kormány, kormányzás, elektronikus, közigazgatás

Abstract

As a result of digitization, most state and non-state actor have started to make amendments for efficiency. In addition to efficiency, it can be highlighted that services operating on an accelerated electronic basis have now gained such a foothold in individual states that in many cases these options are already known, convenient and effective for users. The objective of my study is twofold: First, to find out how the government, as the top of public administration and executive authority can digitally manage society, as its most crucial function. Second, to identify domestic and international practices, that can help shape the concept of digital governance.

Keywords

digitization, government, governance, electronic, public administration

1. Bevezető

Az elektronikai eszközök és a digitális szolgáltatások napjaink szerves részévé váltak az elmúlt évtizedek során. A digitalizáció magával hozta a világ folyamatos gyorsulását is, hiszen az információáramlás és -csere sokkal energia- és időtakarékosabb módszerekkel valósul már meg.

Ennél a digitalizációs folyamatnál már nem teheti meg senki sem, hogy ne alkalmazkodjon, főleg azok a piaci és állami szereplők, amelyeknek folyamatosan alkalmazkodniuk szükséges az ügyfelek és az állampolgárok igényeihez. A piaci szereplők a verseny nyomására felvették a megfelelő „innovációs ütemet”, és az állami szféra is elkezdett fejlesztéseket eszközölni, hogy azonosulni tudjon a digitalizált világgal.

Az állam esetében azonban a digitális átállás sokkal lassabb folyamatként valósul meg, hiszen sokkal összetettebb tevékenységet végez. Az állam egyik legfőbb irányító szerveként jelentős, hogy a Kormány hogyan tud egy újfajta társadalmi igénynek megfelelni. Ezért is érdemes foglalkozni a digitális kormányzás megvalósulásával, lehetőségével, valamint fogalmával.

Dolgozatomban több fogalmi meghatározást is szeretnék tisztázni annak érdekében, hogy a digitális kormányzásról egy olyan képet kaphassunk, amely megfelelően mutatja ennek a viszonylag újkeletű meghatározásnak a tartalmát. Ehhez viszont az írásom első részében a kormányzás fogalmát szeretném feltárni, hogy utána a digitális kormányzás meghatározásával foglalkozhassak.

2. A digitális kormányzás előképe: az elektronikus kormányzás

Az 1980-as évek elején kezdett kibontakozni az angolszász országokban a New Public Management (NPM), amely eredményeként a modern üzleti menedzsment technikáit elkezdték alkalmazni a közigazgatás munkafolyamataiba is. Ez leginkább az egyre nagyobb ütemben megjelenő digitalizációt vonta maga után (Z. Karvalics, 2008, 10–19; Fábíán & Stankovics, 2022, 73).

Az NPM három kiemelkedő pillérét fogalmazta meg Patric Dunleavy (Dunleavy et al., 2006). Szerinte az NPM egyik legrelevánsabb szegmensét jelentette a feladatok kisebb szervezeti egységekre bontása. Ezen kívül még nagy hangsúllyal bírt szerinte a verseny megjelenése is. Végül fontosabb pillérnek tekinthető az új típusú ösztönzési logika is, amelyen belül fontos látni az NPM teljesítményösztönzésre vonatkozó hatását (Z. Karvalics, 2008; Fábíán & Stankovics, 2022, 72–74). Az NPM folyamatosan előtérbe helyezte az elektronikus eszközök alkalmazását, és ezáltal elősegítette a digitális kormányzás megjelenését.

Az NPM folyamatosan törekedett az elektronikus közigazgatás megvalósítására, ezzel elősegítve a digitális közigazgatás, kormányzás kialakulását. A digitális kori kormányzás (DEG, digital era governance) elfogadása abból a felismerésből nőtte ki magát, hogy ez nem csupán a kormányzati munkának egy eleme, hanem sokkal inkább az origója. A digitális kori kormányzás fogalmán belül három releváns beavatkozási pontot szükséges megemlíteni.

A szolgáltatások reintegrációja az egyik ilyen beavatkozási pont, viszont fontos leszögezni, hogy ez nem egyszerű centralizációt jelent, sokkal inkább egy hatékonysági növekedést, amelynek az ideológiája csak eredményességi oldalról megközelíthető és nem pedig hatalmi perspektívából.

Egy másik beavatkozási pontként jelenik meg az igény alapú holisztikus megközelítés, amelynek lényege, hogy az állampolgár egy ügy kapcsán nem egy alacsony szintű hivatallal, hanem magával az egységes kormányzati gépezettel találkozik.

Harmadik beavatkozási pontként az adminisztratív műveletek digitalizációját lehet megemlíteni, amely egy olyan irányt jelölt ki, ahol a hálózati tér válik minden kormányzati tevékenység alapjává.

Ebből fakadóan meg lehet nevezni a három fő beavatkozási pontot és azokon belül a leginkább kulcsfontosságú területeket. A reintegráción belül például megemlíthető ilyen kulcsste-

rületként az „ügynökségesítés” és a töredezettség „visszaforodítása”, amelyet összevonásokkal, illetve megszüntetésekkel lehetne helyreállítani. Ide tartozik továbbá a re-governmentalizáció, azaz a közfeladatok „visszaszerzése” a privát szektortól, de ide tartozik még a központi folyamatok felerősítése és újjászervezése; a „termelési költségek” radikális csökkentése; a beszerzések koncentrációja és specializációja és stb.

Az igény alapú holizmus beavatkozási ponton belül megemlíthető az interaktív információnyújtás és keresés; az ügyfél alapú vagy igény alapú újraszervezés; a különféle adathálózatok; a végponti szolgáltatások újjászervezése, valamint a fenntarthatóság.

A digitalizáció kiemelkedő beavatkozási pont, hiszen ennek a kulcsterületeinél beszélhetünk többek között az elektronikus szolgáltatásbiztosításról és e-kormányzásról. Ezen kívül ide tartozik mint kulcsterület a webalapú számítástechnikai közmű; az automatizált folyamatok új formái; a közvetítő szintek radikális kikapcsolása; az ügyfélcsatornák optimalizálása és az ügyfél-szegmentáció; a tranzakciós csatornák irányított és „felhatalmazott” csökkentése, valamint ezek közé a kulcsterületek közé sorolható még az ún. open-book government, amelynek a lényege, hogy a kormányzat legyen még inkább „nyitott könyv”, azaz áttekinthetőbb (Z. Karvalics, 2008; Fábíán & Stankovics, 2022, 72–74; Sárközy, 2006, 50–52; Csáki, 2021, 55–56).

Fontos, hogy az e-kormányzásnak mind a belpolitikai, mind a külső feltételei fennálljanak a fejlődés sikerének az érdekében. Belpolitikai feltételnek tekinthetjük a dinamikus, szakmai és együttműködő szervezést, amely minél több digitalizált elemet igyekszik integrálni a munkája során. A külső változók közé tartozik a gazdasági konjunktúra, illetve az e-kormányzásra fordítható források fennállása. Ezen kívül releváns szempont, hogy a technológia változása az egyre olcsóbb és egyre megfelelőbb tudású rendszerekkel fokozatosan leegyszerűsíti a folyamatok újratervezését, illetve az implementációt (Z. Karvalics, 2008, 70–71; Chadwick, 2016).

3. Digitális kormányzás fogalma

Az NPM alakíthatta a közigazgatás célját, ami jelenleg az elektronikus kormányzás kialakulása. Az elektronikus kormányzás lehetőséget adhat az állampolgárok interneten keresztül történő politikai, valamint társadalmi véleményalkotásának. Ez viszont egyértelművé teszi, hogy az elektronikus kormányzás túlterjed az NPM keretein.

Az információ jelentősége folyamatosan nő az egész világon. Az új „olajként” emlegetik és ebből fakadóan fontos tudomásul venni, hogy az információk sok esetben forrásként szolgálhatnak. Az államok és gazdaságaik egyre jelentősebb mértékben használnak fel információt és ez a „nyersanyag” már a társadalmi koordináció megfelelő működéséhez is elengedhetetlen. Ez nem meglepő, hiszen láthattuk, hogy a technológiai fejlődés a közigazgatásra mindig hatást gyakorolt. Ez kiderül abból a perspektívából, hogy a működéséhez egyre több információ szükséges, illetve a másik oldalon jól látszódik, hogy a közigazgatás a működésével mennyi információt kezel, tárol, gyűjt. Illetve a digitális fejlődés hatása a közigazgatásra látható az e-közigazgatás és elektronikus ügyintézés több évtizedre visszanyúló fejlődési folyamatában is (Muha & Krasznay, 2018, 9–10; Juhász, 2007; Fábíán & Stankovics, 2022, 73–75; Richards & King, 2014; EuroNews, 2022; MTI, 2020).

Az információs technológia és a közigazgatás kapcsolata rengeteg lehetőséget hordoz magában. Ez jól szemügyre vehető onnan is, hogy a közigazgatás digitalizációja hozta magával az információk tárolásának és gyűjtésének a gyorsabb és olcsóbb piaci értékét (Fábíán & Stankovics, 2022, 72–75).

Már szó volt arról, hogy a Kormány tevékenysége kiterjedt, hogy alkalmazkodni tudjon a folyamatosan változó társadalmi igényekhez.¹ Ezeknek a társadalmi igényeknek megfelelően fontos meghatározni a digitális kormányzás működésének céljait és stratégiáját is. (A társadalmi igények szerint kell formálni a kormány megfelelő működését viszont ezt követően elemezni kell, hogy az adott kormányzati feladatot milyen módon lehetne digitalizálni.) Ezeknek a stratégiáknak a kereteit hazánkon kívül az Európai Unió stratégiai dokumentumai határozzák meg. Az országos szintű stratégián belül beszélhetünk ágazati, valamint területi stratégiák megalkotásáról (Budai, 2017, 42–46).

Ehhez kapcsolódó dokumentum például a Tallinni nyilatkozat, amely magába foglalja minden állampolgár, illetve vállalkozás számára elérhető nyílt, átlátható, hatékony, befogadó, határok nélküli, akadálymentes, felhasználóbarát és végponttól végpontig terjedő digitális lehetőséget.

A hangsúlyt minél inkább az ügyfél igényeit kielégítő közszolgáltatásokra kell átirányítani, amelyeknek a középpontjában az állampolgár igényeinek kell állnia úgy, hogy időt, energiát és pénzt takarítson meg a közigazgatás, az állampolgárok és a vállalkozások érdekében (Fábián & Stankovics, 2022, 72–74; Európai Bizottság, 2017; Csáki, 2021, 55–56; Árvay & Bíró, 2017).

Ez azt eredményezi, hogy a közigazgatási döntéshozatal, de a közigazgatás egészének szempontjából is az egyik legjelentősebb forrásként az információ szolgál. A közigazgatás egyre inkább függ az információktól, illetve azoknak elektronikus szolgáltatóiktól.

A döntések különféle információk alapján alakulnak és ezeknek a döntéseknek a joghatása kormányzati döntéshozatal esetén sokkal tágabb érintetti körrel rendelkezik, mint a jogalkalmazás, amely érintettjei sokkal szűkebb körbe foglalhatók össze (Fábián & Stankovics, 2022, 77; Drinóczi & Petrétai, 2004, 77–84).

A döntéshozatalt tekinthetjük a közigazgatás legtipikusabb feladatának. Az információ összegyűjtése és feldolgozása előzi meg a döntés meghozatalát. A meghozatalt követően pedig a végrehajtás, illetve annak és a döntés hatékonyságának ellenőrzése következik. A döntések jogi aktusban nyilvánulnak meg és így váltják ki a kívánt joghatást. Releváns célként jelenik meg napjainkban az, hogy a döntési folyamat gyorsuljon fel. Ebben a folyamatban jelenthetnek segítséget a digitalizáció által biztosított eszközök (Fábián & Stankovics, 2022, 77–79).

A digitalizáció az alábbi opciókat hozta el a közigazgatás döntéshozatalába: a különféle döntési helyzetek automatikus észlelése, azonosítása és elemzése; a döntési alternatívák körének bővítése és ennek automatikussá tétele; a különböző döntéstámogató módszerek alkalmazása; a döntéshozatal körülményeinek, feltételeinek gyorsabb felismerése és vizsgálata; a mesterséges intelligencia, a robotok és okosrendszerek alkalmazásainak fejlesztése; nagy tömegű adatok feldolgozása.

A jogalkotás digitalizált változásához kimagasló szempont, hogy a jogalkotó rendelkezzen egy erre a feladatra felhasználható szoftverrel, illetve, hogy a jogalkotás folyamata legyen digitálisan modellezhető. Ezen kívül lényeges, hogy a digitalizált jogalkotás következtében létrejött eredmények elérhetőek legyenek elektronikus módon, valamint a jogszabálytervezet véleményezése és a hatásvizsgálat legyen elektronikus eszközökkel támogatott. Az egyik legmeghatározóbb előrelépésnek az Integrált Jogalkotási Rendszert tekinthetjük, amelynek az Integrált Jogalkotási Rendszer bevezetéséről és az ahhoz kapcsolódó feladatokról szóló 1612/2019. (X. 24.) Korm. határozat alapján a célja „a minőségi jogalkotás folyamatának magasabb szintű kiszolgálása és a kormányzati döntéselőkészítés és döntéshozó folyamatok, valamint egyes

¹ Megemlíthető például a COVID-19 járvány okozta társadalmi változás is.

kapcsolódó hatósági tevékenységek egységes és kizárólagos informatikai támogatottsága”. A kodifikáció túlnyomó részben automatizáltan a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet alapján megfogalmazott jogszabályszerkesztési kritériumok alkalmazásával és egy egységes jogi adattárból információt gyűjtve végzi a tevékenységét (Nemeslaki, 2018; Drinóczi & Petrétai, 2004, 77–84).²

A jogalkalmazás digitális kritériumai közé sorolható az adatbiztonság, vagyis, hogy a felhasználó könnyen tudja kezelni a rendszert és meg is bízson benne. Ennek a folyamata is legyen digitálisan modellezve, illetve álljanak rendelkezésre megfelelő szakrendszerek és nyilvántartások.

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) biztosítja azt, hogy az elektronizált és fejleszhető döntéshozatalnak jogi alapja legyen. „A hatóság a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az eljárás valamenynyí résztvevőjének a legkevesebb költséget okozza, és – a tényállás tisztázására vonatkozó követelmények sérelme nélkül, a fejlett technológiák alkalmazásával – az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen.” (Ákr. 4. §) Ebből következtethető, hogy a „fejlett technológiák alkalmazása” megfelelő minőség biztosítása mellett képes felgyorsítani a konkrét döntés meghozatalát. A fejlett technológia nincsen konkretizálva és egy viszonylag tág fogalomként kezelhető. Esetleg fogalmi szűkítést jelenthet az, hogy „a hatóságnak eljárása során a fejlett technológiák alkalmazását előtérbe kell helyeznie, elsősorban természetesen az elektronikus ügyintézés vívmányait alkalmazva kell minél hatékonyabban megszerveznie saját munkáját.” (Ákr. Indokolása a 2–6. §-hoz)

Ennek eredményeként jelenhet meg, hogy „közvetlen átjárhatóság van – emberi beavatkozás nélkül – a jogalkotás és a jogalkalmazás között. Másként fogalmazva: a jogszabályt, vagy annak változását nem kell idő és humánerőráfordítással »átvezetni« a közigazgatási szakrendszerekbe, hanem a jogszabály – a megfelelő algoritmusok alkalmazásával – automatikusan »frissíti« a vonatkozó közigazgatási elektronikus szakrendszert, vagy szakrendszereket. Az ilyen típusú, digitálisan »szinkronizált«, komplex közigazgatási döntéshozatal az elektronikus közigazgatás egyik legfontosabb, mindenképpen megvalósítandó kihívása” (Fábián & Stankovics, 2022, 78).

Hatóságok munkáját támogató elektronikus eszközök csoportjaiba sorolható a szakrendszerek, a különféle e-szolgáltatások, valamint a nyilvántartások.

„A döntéstámogató rendszerek (Decision Support Systems – DSS) interaktív, elektronikus információs rendszerek, amelyek adatbázisok és modellek felhasználásával segítik a döntéshozókat jellemzően a strukturált feladatok megoldásához nyújtanak segítséget a beépített döntési szabályok és modellek felhasználásával, amelyeket a felhasználó is módosíthat vagy bővíthet.” Ennek a rendszernek a lényege, hogy különböző szituációkat kell modelleznie és emberi döntéshozóval együtt a szituációkra különféle megoldásokat kell előállítaniuk. Egy ilyen folyamat négy lépésből áll:

1. az információk összegyűjtése,
2. a lehetséges kimenetek egész halmazának feltárása,
3. az elemekhez egy minősítés/érték hozzárendelése,
4. a legmegfelelőbb kimenetel programozott kiválasztása (Fábián & Stankovics, 2022, 80–81; Casey et al., 2019).

² 1004/2016. (I. 18.) Korm. határozat a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program éves fejlesztési keretének megállapításáról 2. melléklet 32.

4. Elektronikus és digitális kormányzás elhatárolása

Különbséget kell tennünk az elektronikus és a digitális kormányzás között. Véleményem szerint az elektronikus kormányzás sokkal inkább egy eszköztárat jelenít meg, míg a digitális kormányzás egyfajta szolgáltatási halmazt foglal magába. Ennek részeként megemlíthető a digitális döntéshozatal is, amely a szolgáltatásoknak a nagyobb és megfelelőbb mértékű kezelésével járhat.

A digitális és elektronikus aláírás között is lehetséges különbséget tenni, hiszen az elektronikus aláírás egy jogi fogalomként jelenik meg, amelynek alapját az eIDAS rendelet adja. Ezzel szemben a digitális aláírás egy műszaki fogalom, amely a technológiára is utal. Ez alapján elmondható, hogy minden digitális aláírás elektronikus aláírás, de ugyan ez fordítva már nem mondható el. (Lovas & Antali, 2022)

A másik eset, ahol különbséget lehet tenni az elektronikus, valamint a digitális kifejezések között azok a választások (pl.: országgyűlési, önkormányzati, európai parlamenti stb.). A választások esetében az elektronikus választás azt jelenti, hogy a szavazó állampolgár a szavazatát egy meghatározott helyiségben tudja rögzíteni egy elektronikus eszközön. A digitális választás alapja, hogy a kormányzás egyfajta szolgáltatásaként lehetőséget biztosít az állampolgárok számára, hogy szavazatukat előre nem meghatározott helyről a saját eszközük, valamint az internetkapcsolat segítségével tudják rögzíteni (SSL, 2023; Horváth, 2022, 70; G. Karácsony, 2013; Benny et al., 2020; Ramya et al., 2021; Sasvári, 2015, 249–253).

Az információs, illetve kommunikációs technológiák elterjedése nagyban hozzájárul a jobb minőségű közszolgáltatások kialakításához, amely hasznok élvezői az állampolgárok, valamint a vállalkozások. Ezeknek a technológiáknak a széleskörű elterjedése az állami szektorban az elektronikus kormányzás fejlődésében nyomon követhető (Pándi, 2007; Aggód-Fekó, 2018, 21; Klubuk, 2017; Fábrián & Stankovics, 2022, 72–75; MTI, 2020; EuroNews, 2022).

Szűkebb értelmezés alapján az elektronikus kormányzás egy olyan opció, amely alapján a kormányzás és a közigazgatás szolgáltatásokat és információt nyújt az interneten keresztül.

Az elektronikus közigazgatás fogalmán belül helyezkedik el az önkormányzati szegmens, de ide kell értenünk az elektronikus államigazgatás különféle területeit, a különféle szakigazgatásokat is (Aggód-Fekó, 2018, 21).

Budai az elektronikus közigazgatás definícióját így határozta meg: „Az e- közigazgatás a közszféra kapcsolatrendszerének tudás alapú átalakítását és racionalizált, szolgáltató jellegű újjászervezését jelenti, az infokommunikációs technológiai alkalmazások közműszerű használata révén”. Ebből a fogalomból három fő terület emelhető ki: ilyen a kapcsolatrendszer tudás alapú átalakítása, a racionalizált, szolgáltató jellegű újjászervezés és az infokommunikációs alkalmazások közműszerű használata. (Budai, 2017).

Tágabb értelmezés alapján az elektronikus kormányzás definíciójába belekerülnek az elektronikus szolgáltatások és az ezeknek a működését lehetővé tevő csatornák, valamint az elektronikus demokrácia is, mely utóbbi lehetőséget biztosít az állampolgárok számára, hogy részt vehessenek a politikai döntésekben és bevonják őket az állam működésébe (Aggód-Fekó, 2018, 22).

Több szervezet és személy is megpróbálkozott már az elektronikus kormányzás definiálásával:

Az Európai Unió szerint az elektronikus kormányzás az infokommunikációs technológiák szervezeti változások, és új képességek kombinációjának felhasználását jelenti a közigazgatásban, amelyeknek célja a közszolgáltatások színvonalának javítása, a demokratikus döntéshozatal megerősítése, és a közösségi politikák támogatása.³

³ European Commission: Our projects. https://reform-support.ec.europa.eu/our-projects_en#PA2

A Világbank is azt a fogalmi meghatározást tartja megfelelőnek, amely alapján az elektronikus kormányzás a kormányzati hivatalok információtechnológia eredményeinek felhasználását foglalják magukba, amely lehetővé teszi számukra a kapcsolati rendszerük átalakítására az állampolgárral, az üzleti szférával és a közigazgatás többi szereplőjével.

A Magyar Információs Társadalom Stratégia definiálta az elektronikus kormányzást, amely alapján az elektronikus kormányzás nem más, mint a kormányzás funkcióinak gyakorlásához használt információs és kommunikációs technológiák alkalmazása a közigazgatásban.

Az elektronikus kormányzás célja, hogy a G2B, a G2C, illetve a G2G felhasználóbaráttá, kényelmessé, gyorsá, átláthatóvá, elszámolhatóvá és költséghatékonyá válhasson. A G2B (interaction between government and business enterprises) a kormányzás és üzleti szervezetek közötti kölcsönhatást jelenti, a G2C (interaction between government and citizens) a kormányzás és az állampolgárok közötti kölcsönhatást foglalja magába. A G2G (inter agency relationships) a kormányzati szervek közötti kölcsönhatás jelenti (Aggód-Fekó, 2018, 22; The intact one, 2019).

Az elektronikus kormányzás úgy valósulhat meg, hogyha a társadalom egészét érinti, amelynek elengedhetetlen feltétele, hogy a társadalom minél szélesebb körben rendelkezzen internet kapcsolattal. Elengedhetetlen a digitális írástudás, illetve az információs társadalom biztosítása, kialakítása. Releváns szempont, hogy az állampolgár és a kormány között megfelelő párbeszéd tudjon kialakulni (Budai, 2017, 32–38; Aggód-Fekó, 2018, 23–24).

5. A digitális kormányzás minősége és hatékonysága

A digitális kormányzás hatékonyságával kapcsolatosan meg kell különböztetnünk a hatékonyságnövekedést, illetve a teljesítménynövekedést.

A teljesítménynövekedés azt jelenti, hogy a Kormány csökkenti a kormányzás költségét, de Kormány több outputot, valamint terméket állít elő ugyanazzal a teljes költséggel. Illetve a Kormány gyorsabban dolgozik, úgy, hogy kevesebb idő alatt bocsátja ki ugyanazt a terméket a változatlan teljes költségen (Aggód-Fekó, 2018, 83; Csáki, 2009, 137–144).

A hatékonyságnövekedés alatt azt kell érteni, hogy a Kormány jobban végzi a munkáját, azaz magasabb színvonalon teljesíti a feladatait, ugyanazzal a teljes költséggel és ugyanabban az időben. Ezen kívül hatékonyságnövekedésről beszélhetünk akkor is, amikor a kormányzás interaktívabbá, transzparensbé, innovatívabbá, valamint eredményorientáltabbá válik. Ez azt jelenti, hogy a fogyasztói igényeknek sokkal megfelelőbb feltérképezését követően bocsátja ki az outputokat és ezzel sokkal magasabb fogyasztói elégedettséget ér el (Aggód-Fekó, 2018, 83–84; Csáki, 2009, 137–144).

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 2001 óta monitorozza az elektronikus kormányzatok alakulását, illetve azok fejlődését. Az eGDI index⁴ segítségével lehetséges szemléltetni az elektronikus kormányzat fejlődését bizonyos országokban (Aggód-Fekó, 2018, 43–45).

Az eGDI 2016-os rangsora alapján az Egyesült Királyság az első, Ausztrália a második, a Dél-Koreai Köztársaság pedig a harmadik helyen található. A rangsor első 29 országának közel kétharmada európai. További érdekesség, hogy Észtország az elektronizált választások témakörében fejlett ugyan, de az elektronikus kormányzással kapcsolatos listán 2016-ban még csak a 13. helyet tudhatta magáénak (Aggód-Fekó, 2018, 83; Horváth, 2022, 70; Drinóczi & Petrétei, 2004, 45–50).

⁴ E-Government Development Index (EGDI). Online: <https://bit.ly/439DauX>

Az elektronikus kormányzás kialakulása és annak folyamatos fejlődése hatást gyakorolhat az adott országok versenyképességére is. Ilyen téren még hangsúlyosabb a kormány feladatainak elektronizálása. A különböző országok elektronikus kormányzásának vizsgálatára több különféle rendszert lehet alkalmazni. Ilyen például a már említett eGDI index, valamint a DESI és GCI indexek (Aggód-Fekó, 2018, 43–50, 84).

6. Az Európai Bizottság kezdeményezései

A digitális kormányzással az Európai Unió is aktívan foglalkozik. Az Európai Bizottság 2000-ben tette közzé az első eEurope kezdeményezését, amelyet aztán 2002-ben, 2005-ben szintén az eEurope követte, majd az i2010, végül pedig az Európa 2020 program (Budai, 2017, 32–38; Aggód-Fekó, 2018, 23–24; Klubuk, 2017, 14–16; Csáki, 2009, 20–31).

Az eEurope három fő területet érintett. Az egyik ilyen volt az olcsóbb, gyorsabb és biztonságosabb internet, másik fő területnek számított az emberi erőforrásba és képességbe történő beruházás, végül pedig ilyen terület volt az internet használók ösztönzése (Aggód-Fekó, 2018, 25; Klubuk, 2017, 15–17; Csáki, 2009, 20–31).

A 2005-ös eEurope Akció Tervnek a célja közé sorolható a kínálati oldalon a már létező infrastruktúra további fejlesztése. Keresleti oldalon az EU tagállamoknak rendelkezniük kell a terv alapján modern online kormányzati szolgáltatásokkal és ehhez ki kell építeniük a szélessávú internethozzáférést, továbbá pedig a biztonságos információs infrastruktúrát (Aggód-Fekó, 2018, 25; Klubuk, 2017, 15–17; Csáki, 2009, 24–26).

Az i2010 célkitűzéseinek az alapjai a Lisszaboni célokon fekszik. Ilyen célkitűzés volt az, hogy minden állampolgár rendelkezzen az elektronikus kormányzás szolgáltatásához szükséges eszközökkel és az azokhoz szükséges ismeretekkel. Ezen kívül a hatékonyság és teljesítmény megvalósulása, a kulcsfontosságú alapszolgáltatások biztosítása, az állampolgári részvétel, valamint a demokrácia erősítése, a nagyhatású közszolgáltatások nyújtása az állampolgárok, illetve a vállalatok számára szintén meghatározó célkitűzésesei voltak a Lisszaboni céloknak. Viszont az i2010 stratégiának a legfontosabb célkitűzésesei a Kormánnyal szemben a társadalmi befogadásban, az átláthatóságban, kiszámíthatóságban, az adminisztratív korlátok csökkentésében nyilvánult meg.

Ezen kívül központi elem volt, hogy 2010-re a közbeszerzés akkori 50%-os elektronikus elérhetősége a közigazgatásban 100%-ra tudjon növekedni. Jelentős célkitűzéseként megemlíthető az is, hogy az alapszolgáltatások olyan szinten legyenek elérhetőek az Európai Unióban, hogy az állampolgárok, illetve vállalkozások bármelyik tagállamban élvezhessék a komfortos, biztonságos és hiteles közszolgáltatások elérhetőségét. Ezen túlmenően a kormányoknak effektív eszközöket szükséges rendelkezésre bocsátani a közéletben és a demokratikus döntéshozatalban való megnyilvánulásra (Aggód-Fekó, 2018, 28–29; Klubuk, 2017, 15–17; Csáki, 2009, 26–32).

Az elektronikus kormányzás kialakításához elengedhetetlen, hogy a tagállamok szabad kezdet kapjanak annak a kialakításában, hiszen történelmi, nemzeti, hagyományaik és ebből fakadó társadalmi igényüket az adott tagállam ismerheti a leginkább és az tudja megfelelően kialakítani azt a struktúrát, amely minél megfelelőbben fedi le a társadalmi elvárásokat (Aggód-Fekó, 2018, 28; Klubuk, 2017, 15–17; Molnár & Z. Karvalics, 2004).

7. Elektronikus kormányzás nemzetközi példákon keresztül

Az elektronikus kormányzás kialakulásában, valamint alakulásában folyamatosan szerepet játszik a jelenlegi ország aktuális társadalma, és annak folyamatosan változó igényei. Ezen kívül a társadalom által kialakult nemzeti, történelmi jellemzői olyan kulturális szempontot jelenthetnek országonként eltérően, hogy a digitális kormányzás eltérő lehet. Éppen ezért a digitális kormányzás fogalmi meghatározásának érdekében érdemes több környező és olyan ország alakuló fogalmát elemezni, amelyek a volt szocialista blokkba tartoztak (Aggód-Fekó, 2018, 129; Nemeslaki, 2018).

7.1. Bulgária

A „Kormány” feladata itt is igen sokrétű és a társadalmi változások miatt megfelelő módon rugalmasnak kell lennie a tevékenységének, viszont elektronizáltság terén, az Európai Unió tagállami átlagától messze elmarad. Az elektronikus ügyintézés terén az internetet a kitöltött űrlapok közhivatalok felé történő megküldésére használó magánszemélyek aránya csupán 8%, míg ezzel szemben az Európai Unió tagállamainak 30%-os az átlaguk (Heka et al., 2016, 147–148; Aggód-Fekó, 2018, 131).

Bulgáriának a digitális kormányzás kialakításához vezető intézkedések 2002-ben indultak el. Ezt az időszakot kezdeti időszakként lehetett értelmezni, ami egy kísérleti szakasz követett, majd pedig elérkezett az igazi fejlődés 2005-től az üzleti folyamatok újra tervezésével, illetve a közigazgatásba történő beépítésével, plusz az elektronikus szolgáltatások kialakításával.

Kezdetben a Közigazgatási Reform Minisztérium volt felelőse a digitális Kormány kialakításának, viszont 2016-tól ennek a szerepét átvette az újonnan létrejött Állami E-Kormányzati Ügynökség (SEGA). Ennek a szervezetnek a feladata, hogy az elektronikus Kormány és az elektronikus szolgáltatások területén irányt mutasson, koordináljon, valamint stratégiát alkosson.

A 2014–2020 közötti időszakra már elfogadott stratégiával rendelkezett Bulgária az elektronikus Kormány fejlesztésére. Ebben a stratégiában három fő célt jelöltek meg. Az első ilyen cél a minőségi, hatékony és elérhető elektronikus szolgáltatások nyújtása az állampolgároknak, illetve a vállalkozásoknak egyaránt. A második fő célkitűzésként az információs folyamatok integrálás révén a közigazgatás digitalizációja említhető meg. Végül harmadik célkitűzésként jelenik meg a promóciók, hozzáférés és részvétel erősítése az elektronikus Kormány benchmark jelentésben azonosított gyengeségek leküzdése (Aggód-Fekó, 2018, 131–133).

7.2. Cseh Köztársaság

A Cseh Köztársaság elektronikus kormány stratégiájának négy pillére van. Az első a digitális technológiák támogatásának alapjának létrehozatala. A második pillér a digitális barát törvényhozás. A harmadik a felhasználóbarát digitális szolgáltatások az állampolgárok és vállaltok irányába. A negyedik pilléreként jelenik meg a működési kapacitás és a közigazgatásban dolgozó tisztviselők kompetenciájának fejlesztése és a központilag irányított IKT által jobb hatékonyság elérése. Ebben az országban 2007 óta a Belügyminisztériumhoz tartozik a digitális Kormány kialakításának feladata (Heka et al., 2016, 213–214; Aggód-Fekó, 2018, 131; Chronowski & Drinóczi, 2007, 551–558).

7.3. Észtország

Vizsgálat kelet-európai országok közül Észtország a leginkább fejlett a digitális kormányzás fejlesztésében, illetve az internethasználat terén is kimagasló eredményeket ért el. Ez nem meglepő, hiszen az ország az egyik leginnovatívabb az elektronikus választások lebonyolítását tekintve is. Észtországban a GDP 1994 és 2014 között majdnem hétszeresére emelkedett, illetve az állam által nyújtott és állampolgárok, valamint vállalatok számára igénybe vehető szolgáltatásoknak a 99%-a már online elérhető (Horváth, 2022, 70; Aggód-Fekó, 2018, 135; Chronowski & Drinóczi, 2007, 278–281).

Az ország adminisztrációs terheinek csökkentéséből származó megtakarításokkal az észtek hozzá tudnak járulni az ország gazdasági fejlődéséhez, illetve az elektronikus aláírás használatával a saját GDP 2%-nak megfelelő összeget képesek megtakarítani, valamint az egyszerű és gördülékeny ügyintézés miatt több külföldi vállalat, állampolgár szívesen fektet be az országba. Ezt bizonyítja az is, hogy másfél év alatt kb. 10.000-en kértek erre a tevékenységre alkalmazható digitális engedélyt (Heka et al., 2016, 213–214; Aggód-Fekó, 2018, 135–136).

Az észtek 2012 óta nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy megvalósítsák a digitális kormányzást. Ez látszik az összehangolt feladatellátásból, illetve abból is, hogy már az 1990-es évek óta létrehozták a digitális kormányzás hosszútávú tervét és ennek a tervnek a megvalósulásának érdekében folyamatosan megfelelő forrásokat fektettek ennek a szegmensnek a fejlesztésébe. Felismerték azt, hogy szükség van az informatikai háttér megfelelő alkalmazására és így jött létre az Észt Informatikai Tanácsnak az a feladata, hogy tanácsadói, illetve koordinátori feladatokkal segítse a digitális kormányzás kialakulásának folyamatát.

Az Észt Informatikai Tanácsot a közigazgatási információs rendszerért felelős miniszter koordinálja, amelynek feladata az, hogy javaslatokkal éljen a Kormányhoz az információs társadalom fejlesztésével kapcsolatos területeken. Az Észt Informatikai Tanács helyét 2014-ben átvette az e-Estonia Tanács, amelynek feladata a digitális társadalom, illetve a digitális kormány irányítása. A Tanácsot a miniszterelnök vezeti és további három miniszter foglalkozik folyamatosan a témával (Aggód-Fekó, 2018, 136–139).

Az észt digitális kormányzás esetében két központi elem emelhető ki. Az egyik ilyen elem az X Road rendszer, amelyet 2001 decemberében vezettek be. Ez a rendszer lehetőséget biztosít a jogi és természetes személyeknek, hogy a nemzeti adatbázisból keressenek adatokat a hozzáférési jogosultság függvényében.

A másik központi eleme az észt digitális kormányzásnak az elektronikus személyigazolvány, amelyek 2022 januárjában váltak publikussá. Minden törvényben szabályozott esetben kiállításra kerül az állampolgároknak, illetve az ország területén huzamosabb ideig tartózkodóknak. A dokumentum megfelelő módon alkalmas a hivatkozott személyi kör azonosítására, továbbá használható bármilyen üzleti forma esetén a kormányzati és a magánkommunikációra is. Minden funkció és dokumentum egyetlen kártyába összpontosul és így nincsen szükség párhuzamos rendszerek alkalmazására.

A kártya tartalmazza a tb-kártyát, az útlevelet, a személyigazolványt, a lakcímkártyát, az adókártyát, a digitális aláíráshoz szükséges kártyát, a banki tranzakcióhoz használható azonosítót, valamint még a városi buszjegyet is képes tárolni. A pénzügyi tranzakciók teljesen digitalizáltak mennek végbe és az éves adóbevallásnál is már mindenki kitöltve kapja kézhez a saját bevallását (Aggód-Fekó, 2018, 138–140).

Az elektronikus személyi igazolvány az e-Citizen projekt részeként jelent meg. A projekt kiemelt céljai között szerepelt, hogy az állampolgárok egyszerűbben tudjanak tájékozódni a jogaikról és kötelezettségeikről és ezáltal nagyobb szerepet nyerhetnek a kormányzati és önkor-

mányzati döntéshozatalban. Az e-Citizen projekt alapján indították el 2003-ban az első elektronikus kormányzati portált. 2007 végén indult el az új verzió, amely egyesítette az Állami információs portált és az Állampolgári portált. Ez a portál irányítja a különféle állami intézmények által nyújtott információkat, valamint szolgáltatásokat.

Az elektronikus szolgáltatásokhoz, illetve információkhoz való hozzáférés külön biztosítva lett a három felhasználói körnek: az állampolgároknak, a vállalkozóknak, illetve a közalkalmazottaknak. Ez az állami portál elérhetővé teszi a felhasználóknak azt, hogy a nemzeti eID kártyájukkal azonosítsák magukat a személyes adataik ellenőrzéséhez, valamint hozzáféréséhez. Lehetővé teszi a kártya (portál) számukra, hogy önkormányzatokkal, illetve kormányzati hivatalokkal tranzakciókat bonyolítsanak le, vagy akár online formanyomtatványokat töltsenek ki és azokat továbbítsák. Ilyen módon tudnak dokumentumokat digitálisan aláírni, továbbá e-mail postafiók és SMS értesítést beállítani. Olyan magas szintű digitális szolgáltató állam jöhetett létre, amelynek az alapja egy fejlődő és hatékony államfilozófia, amely ilyen mélységben talán egyetlen másik országban sincs jelen (Aggód-Fekó, 2018, 139–140, 152).

Az észt digitalizációnál észrevehető, hogy a digitális kormányzás kialakítását az alapoknál kezdték el felépíteni. A digitális kormányzás végrehajtó szerepének alsó szintjein már abszolút érzékelhető a digitalizáció hatása és az is látható, hogy szintenként igyekeznek létrehozni a digitális megoldásokat. Ehhez viszont elengedhetetlen volt, hogy a társadalmuk már a 2010-es évek elejére jártas legyen a digitális ügyintézésben. Ez az innovatív, alapos és hosszútávú digitális kormányzást elősegítő stratégiája több országnak is példaértékű lehetne.

7.4. Lettország és Litvánia

Lettország és Litvánia megfelelő mértékben fordított forrásokat az elektronikus kormányzás kialakítására, továbbá a kitűzött digitalizációs célokat több esetben is kormányzati ciklusokon átnyúlóan valósította meg. Lettország esetében is elmondható, hogy aluról kezdték el felépíteni az elektronikus kormányzás működését. Először az állampolgárok életében teljesen hétköznapivá és biztonságossá tették az internethasználatot, majd ezt követően elkezdték kialakítani a kormányzás különféle feladatainak az elektronikusan megvalósítható verzióit. Az elektronikusan elérhető közszolgáltatások körét kibővítették az új típusú egészségügyi eRecept szolgáltatással is. Ez is bővítette az elektronikus szolgáltatások körét (Heka et al, 2016, 213–214; Aggód-Fekó, 2018, 143–146; Chronowski & Drinóczi, 2007, 295–297).

Az internet és az elektronikus kormányzás által biztosított szolgáltatások terén Litvánia szintén az élen jár a kelet-európai országok közül. Litvániában az elektronikus kormányzás kialakítása, illetve annak végrehajtása a Belügyminisztérium kezében összpontosul. Itt beszélhetünk nagyon fejlett elektronikus szolgáltatásokról is, viszont fontos célkitűzéseik között szerepel a jogalkotási folyamat fejlesztése a közigazgatási rendeletek területén. A 2016-2020-as kormányzati program végrehajtási tervében szerepelt többek között az elektronikus szolgáltatások biztosítása, illetve többek között be szeretnék mutatni egy elektronikus szavazásrendszer is. Az ország egyik legnagyobb sikere a litván e-IDkártya megalkotása. Amely egy új közigazgatási együttműködésre alkalmas rendszer, valamint egy elektronikus közbeszerzési rendszert is magába foglal (Aggód-Fekó, 2018, 131; Chronowski & Drinóczi, 2007, 311–314; Klubuk, 2017, 18).

7.5. Lengyelország

Digitális előrehaladottság szempontjából Lengyelország a kelet-európai térségben inkább a kevésbé fejlett ország. Az elektronikus kormányzás kialakításával és stratégiaalkotásával kap-

csolatos feladatok a Belügyminisztériumhoz tartoznak. A stratégia azt határozta meg, hogy az elektronikus kormányzás működéséhez szükséges alapvető infrastruktúrát kell létrehozni. Az elektronikus kormányzás tevékenységéhez szükséges infrastruktúrát teljeskörűen szükséges kialakítani. Adatbázisokat hoztak létre az egyének elsődleges nyilvántartásának érdekében. Ezt követően a Digitális Ügyek Minisztériuma stratégiájában megjelenik a különböző elektronikus szolgáltatások megvalósítása. Létrehozták az mDokumentumok szolgáltatást, amely egy pilot projekt jellegű szolgáltatásként jelent meg a lengyel állampolgárok életében. A szolgáltatás lényege, hogy az állampolgárok képesek a mobilszkezeiken keresztül azonosítani magukat. A PESEL2 adatbázis is az elektronikus Kormány egy alapköve, amely egy olyan online adatbázis, amelynek a vezetése minden lengyel állampolgár számára kötelező (Heka et al., 2016, 213–214; Aggód-Fekó, 2018, 146–147; Chronowski & Drinóczi, 2007, 454–458).

7.6. Románia

Elektronikus kormányzási mutatók, illetve az internethasználat esetében is a rangsor végén helyezkedik el Románia. Általában Bulgáriához hasonló eredményeket ér el. A transzparencia, valamint az állampolgárok határon átnyúló mobilitása tekintetében hazánknál jobb eredményt ért el Románia, viszont az internethasználat tekintetében messze le vannak maradva az EU-s átlagtól (Aggód-Fekó, 2018, 147–149).

Romániában létrejött az IKT Minisztérium, amely felelős az elektronikus Kormány létrejöttéért. Az elektronikus kormányzás Románia esetében egy hosszabb távú stratégiai cél, amelyet megelőz még az ország közigazgatásának, illetve gazdaságának is a modernizálása. Hiszen ki kell alakítaniuk a szükséges infokommunikációs alapot, hogy elkezdhessék kiépíteni az elektronikus kormányzást, és azon belül is annak szolgáltatásait. Ezt az infrastruktúrát megfelelő biztonsági keretek között szükséges létrehozni. Az egyik legsikeresebb fejlesztés Romániában a Román Nemzeti Képzési Adatbázis volt. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetnek jelenleg is a szélessávú internet hozzáférés kiépítésére, ez a projekt a RO-NET nevet viseli (Heka et al., 2016, 862–863; Aggód-Fekó, 2018, 147–149; Chronowski & Drinóczi, 2007, 533–537).

7.7. Szlovákia és Szlovénia

Szlovákia esetében nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a kelet-európai országokhoz képest milyen az elektronikus kormányzással kapcsolatos fejlettsége, ugyanis az indikátorai rendkívül változatos képet mutatnak. Az elektronikus kormányzás inkább az üzleti szférában jelenik meg az állampolgári szolgáltatásokkal szemben. Az internethasználat bizonyos mutatói szintén magasak, viszont az online űrlapkitöltés alacsony. Az ország stratégiája szélesebb körűnek mondható, hiszen középpontjában az IKT használatának növelése, illetve a közigazgatás back-office infrastruktúrájának fejlesztése állt. 2017-ben több dokumentumban részletesen elemezték az ország elektronikus kormány stratégiáját, amelyek közül érdemes kiemelni például a kormányzati felhőt, a közigazgatási információs rendszerek fejlesztését és a központi modulok használatát, a nyílt adatokat, illetve a kommunikációs infrastruktúrát. Szlovákiában a Pénzügyminisztérium égisze alá tartozik az elektronikus kormányzás koncepciójának megvalósítása. 2007 és 2013 között jelentős forrásokat biztosítottak arra, hogy minden állampolgár számára biztosítani tudják a szélessávú internet hozzáférést. Ezen kívül már egy viszonylag széles eszköztárat tudnak felmutatni az elektronikus szolgáltatások terén is: ÁFA, vám, közszerződések, letelepedés, képzés, munka és nyugdíj (Heka et al., 2016, 213–214; Aggód-Fekó, 2018, 149–151; Chronowski & Drinóczi, 2007, 488–450).

Az internethasználat, illetve az elektronikus kormányzás helyzetét megjelenítő mérések eltérőek Szlovénia esetében is. Az internethasználat és az űrlapletöltés alapján az EU-28 átlag szintjén mozog az ország, viszont úgymint Románia esetében, itt is megfigyelhető, hogy a felhasználóközpontúság, illetve az állampolgárok határon átnyúló mobilitása jobb értékeket mutat az ország esetében.

Szlovéniában a Közigazgatási Minisztérium foglalkozik az elektronikus kormányzás kialakításával, illetve az ahhoz tartozó stratégia megalkotásával. Az ország igyekezett az elektronikus szolgáltatások lehetőségét bővíteni. Így jelent meg az elektronikus számlázás, a szerver alapú elektronikus aláírás, illetve az elektronikus fizetési rendszer is. A szlovén stratégiában jól kivehető az, hogy az elektronikus kormányzás fejlődésének legfontosabb pillérei az intézményrendszer, a jogszabályi háttér, a stratégiai dokumentumok, illetve a központi infrastruktúra. Ezekben a pillérekben nyugszik az elektronikus szolgáltatások rendszere, és erre lehet majd tovább építeni az elektronikus kormányzás teljes tematikáját (Heka et al., 2016, 213–214; Aggód-Fekó, 2018, 151–153; Chronowski & Drinóczi, 2007, 502–505).

8. Konklúzió

Megállapítható, hogy az elektronikus kormányzás fogalmi meghatározása más környező országoknál sem kristályosodott még ki. Megfigyelhető azonban, hogy maga a folyamat már megkezdődött. Ez legtöbb esetben egy felfele épülő rendszerként jelenik meg egy országban. A legtöbb ország esetében jelentős nehezítéssel járt az elektronikus kormányzás kiteljesedésénél a politikai ciklusok folyamatos váltakozása és eltérése (Aggód-Fekó, 2018, 153).

Egyedül Észtország emelhető ki, mint ahol már fejlett az elektronikus kormányzás. Ez 10 év előny abból fakad, hogy a nagy digitalizációs folyamatokat már megelőzve hamarabb elkezdték a társadalmukat is a digitalizáció irányába fejleszteni. Viszont fontos megállapítani, hogy magának az elektronikus kormányzásnak a meghatározása még ott sem alakult ki teljesen.

Elmondható, hogy a digitális kormányzás kialakulásának lehetősége rendkívül sokrétű és összetett. Hazánkban is meg kell lennie a megfelelő eszköztárnak, illetve infrastruktúrának, amelyre kialakítható egyrészt a digitális kormányzás szolgáltatási szervezete, másrészt pedig a digitális kormányzás digitalizált jogalkotási tevékenysége is (Budai, 2017, 38–40).

Ezen túl szükséges a jogszabályi háttérrel is még pontosítani, illetve formálni. Nyilván a társadalmi sokszínűségből és változásokból adódóan nem feltétlenül a Kormány tevékenységi körének szabályozása a megfelelő megoldás. A digitalizációs folyamat során felmerülő fogalmaknak és lehetőségeknek a pontosítása szükséges. A digitális kormányzás által biztosított szolgáltatások részhalmaza már érzékelhető napjainkban is, viszont a digitális jogalkotás egy olyan terület, ahol még jelentős mértékben szükséges lehet fejlesztéseket eszközölni. A digitális jogalkalmazás sokkal előrehaladottabb napjainkban, mint a digitális jogalkotás, hiszen a társadalom egyre gyorsabban változik és változhat, és erre megfelelően kell reagálnia a kormányzásnak.

Amennyiben megvalósul a megfelelő eszköztár, illetve a társadalom is nyitottabbá válik a digitalizált folyamatok befogadására, akkor lehetősége lesz a társadalmunknak a digitális kormányzás elfogadására. A digitális tevékenységekhez való hozzájárása a társadalomnak már elkezdődött. Ez az idő múlásával egyre inkább hétköznapi lesz, akkor ki lehet alakítani a digitális kormányzásnak több szegmensét is.

A technológia jelenleg készen áll arra, hogy a jogalkalmazás legnagyobb hányada digitális térben történjen, viszont a jogalkotás esetében még szükség lenne olyan rendszerek kialakításá-

ra, amelyek értelmezni tudják a jogszabályokat és egyúttal figyelembe tudják venni a társadalmi változásokat, igényeket is. Ezt megelőzően még a napjaink jogalkotási folyamatainak emberalkotta tevékenységét lehetne egyszerűsíteni a digitalizációnak köszönhetően.

Elsősorban viszont cél lehet az észta minta alapján fejlődni, hogy a digitális társadalomnak az alapja álljon stabil pilléreken, majd amennyiben ez megvalósult utána lehet tovább építeni a digitális kormányzás digitális spektrumát.

Hazánk el van maradva jelenleg az EU-s átlagtól, és a kelet-európai tagállamok között is az utolsó között helyezkedik el, az Európai Unió átlagát tudja hozni az internethasználattal kapcsolatosan (Aggód-Fekó, 2018, 130). Az elektronikus Kormány kialakulásához szükséges infrastruktúrának a kiépítése megfelelő mértékben bővült, viszont a felhasználóközpontúság, a transzparencia, illetve a határon átnyúló mobilitás kulcsfontosságú tényezők esetében még szükséges a fejlődés. Az Ákr., de különösen az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény lehetővé (kivételesen: kötelezővé) teszi a közigazgatási hatósági eljárásokban az elektronikus kapcsolattartást, illetve elektronikus szolgáltatások kiépítését és azok használatát. Jelenleg hazánkban az állampolgárok választhatnak a hagyományos, illetve az elektronikus ügyintézés között. Viszont fontos kiemelni, hogy a gazdasági társaságok számára kötelező már az online csatornák használata. Szolgáltatások, azon belül is az információcsere biztonságát hiteles elektronikus eszközök útján biztosítják⁵ (Pándi, 2007; Klubuk, 2017; Aggód-Fekó, 2018, 140–143).

Az Alaptörvény is kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok ésszerű határidőn belül intézzék, ebből következik, hogy az elektronizált eljárásnak az egyik legfontosabb célja, hogy a különféle ügyeket minél gyorsabban le tudja zárni (Aggód-Fekó, 2018, 140–143).

Hazánkban az elektronikus kormányzás fejlődésében kulcsszerepet játszik a Belügyminisztérium, illetve a minisztérium háttérintézményei, köztük a Nemzeti Infrastruktúra Szolgáltató Zrt. Az elektronikus kormány kialakítása hazánkban is az alsóbb szinteken megjelenő szolgáltatásokban jelenik meg először. 2007 és 2013 között jött létre több elektronikus szolgáltatása, vagy annak alapja. Ilyen például a biometrikus útlevel, az új társaság bejegyzése, az adózásban végzett online lehetőségek biztosítása.

Ide sorolható még az ASP is, amely egy modern, integrált és költséghatékony megoldás az önkormányzatok számára.⁶ Lényege, hogy az önkormányzatok több mint 93%-a használja ugyanazt a központilag létrehozott szoftvert. Fontos megemlíteni még a cégkapu szolgáltatást, illetve az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Teret is. Ezekon kívül elkezdtek kialakítani az elektronikus egészségügyi tereket, amelyekre még várnak fontos fejlesztések. Az Elektronikus Közbeszerzési Rendszer is kifejlesztésre került és már 2018. április 15-től kötelező annak használata az összes közbeszerzési eljárásban⁷ (Aggód-Fekó, 2018, 140–143; Sárközy, 2006, 43–50).

⁵ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról. 2. § 4. §

2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások szabályairól. 8–11. §

⁶ Ld. az önkormányzati ASP rendszerről szóló 257/2016. (VIII. 31.) Korm. rendeletet, amelynek 1. § 6. pontja szerint „önkormányzati ASP rendszer: az önkormányzati feladatellátást támogató, számítástechnikai hálózaton keresztül távoli alkalmazásslolgáltatást (Application Service Provider, ASP) nyújtó elektronikus információs rendszer”.

⁷ 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások szabályairól. 8. §

Hivatkozások

- Aggod-Fekó A. (2018). *Az elektronikus kormányzat fejlődése Magyarországon az Elektronikus Közigazgatási Operatív Program és az. Államreform Operatív Program tapasztalatai alapján* [Doktori értekezés tézisei]. Nemzeti Közszerzői Egyetem. Online: <http://bitly.ws/Ichi>
- Árvay V. Gy., & Bíró J. (2017). *Információmenedzsment és e-közigazgatás*. Nemzeti Közszerzői Egyetem. Online: <https://shorturl.at/QHcrC>
- Benny, A., Kumar, A. A., Basit, A., Cherian, B., & Kharat, A. (2020). Blockchain based E-voting System. *SSRN*. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3648870>
- Budai B. (2017). *Az e-közigazgatás fogalma, jogi és stratégiai keretei*. Dialog Campus. Online: <https://bit.ly/3v4hXpS>
- Casey, D., Burrell, P., & Sumner, N. (2019). Decision Support Systems in Policing. *European Law Enforcement Research Bulletin*, Special Conference Edition, 4, 97–106. Online: <https://bit.ly/3wH3y3j>
- Chadwick, A. (2016. november 24.). *e-government*. Encyclopedia Britannica. Online: <https://www.britannica.com/topic/e-government>
- Chronowski N., & Drinóczi T. (2007). *Európai kormányformák rendszertana*. HVG ORAC.
- Csáki Gy. B. (2009). *Az elektronikus közigazgatás tartalma és gyakorlatának egyes kérdései* [Doktori értekezés]. Pécsi Tudományegyetem. Online: <https://bit.ly/3v1z5fJ>
- Csáki Gy. B. (2021). A digitális közigazgatás. *Miskolci Jogi Szemle*, 16(1. különszám), 53–61. Online: <https://bit.ly/3VC9Iw6>
- Drinóczi T., & Petrétei J. (2004). *Jogalkotástan*. Dialóg Campus.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). New Public Management Is Dead – Long Live Digital-Era Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3), 467–494. <https://doi.org/10.1093/jopart/mui057>
- EuroNews. (2022. április 14.). *Kormányok világtalálkozója: a digitalizáció, ami megkönnyíti az életünket* [Video]. Online: <http://bitly.ws/Ickt>
- Európai Bizottság. (2017. október 6.). *Ministerial Declaration on eGovernment. The Tallinn Declaration*. Online: <https://bitly.ws/ZqnC>
- Fábián A., & Stankovics P. (2022). A közigazgatási döntéshozatal támogatása elektronikus eszközökkel, különös tekintettel a hatósági eljárásra. *KözigazgatásTudomány*, 2(1), 71–84. <https://doi.org/10.54200/kt.v2i1.30>
- G. Karácsony G. (2013). Az elektronikus szavazási eljárás egyes kérdései. In Szoboszlai-Kiss K., & Deli G. (Szerk.), *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére* (pp. 174–182). Universitas-Győr. Online: <https://bitly.ws/ZqmN>
- Heka L., Jakó N., Mikes L., Pongó T., & Szakály Zs. (2016). *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*. Wolters Kluwer.
- Horváth D. (2022). Az országgyűlési választások digitalizációjának lehetősége Magyarországon. In Békési G., Kiss M., & Várallai L. (Szerk.), *A technológia és a jog korrelációja* (pp. 61–78). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Óriás Nándor Szakkollégium. Online: <https://bit.ly/43oZJw5>
- Juhász L. (2007). E-közigazgatás Európában: fókuszban a közigazgatás racionalizálása és az állampolgár. *Információs Társadalom*, 7(1), 17–30. <https://doi.org/10.22503/inftars.VII.2007.1.2>
- Klubuk R. (2017). *Az elektronikus kormányzás kialakulása*. Miskolci Egyetem. Online: <https://bitly.ws/Zqnc>

- Lovas L., & Antali J. (2022). *Digitális vs. elektronikus aláírás* Online: <https://jogaszvilag.hu/szakma/digitalis-vs-elektronikus-alairas/>
- Molnár Sz., & Z. Karvalics L. (2004). Közigazgatás az Internet korában – az ekormányzat kutatói szemmel. *Információs Társadalom*, 4(2), 5–23. <https://doi.org/10.22503/inftars.IV.2004.2.1>
- MTI. (2020. december 3.). *Palkovics: A digitalizáció a közigazgatásban sem választás kérdése*. Magyarország Kormánya. Online: <https://bitly.ws/Zqpw>
- MTI. (2022. február 13.). *A Kormány az e-bejelentővel is tovább csökkenti az adminisztratív terheket*. Kormányhivatalok. Online: <https://bitly.ws/Zqkk>
- Muha L., & Krasznay Cs. (2018). *Az elektronikus információs rendszerek biztonságának menedzselése*. NKE. Online: <https://bit.ly/3vcbWat>
- Nemeslaki A. (2018). A magyar közigazgatás digitális transzformációjának jelentősége a vezetéstudományban. *Vezetéstudomány*, 49(7–8), 2–5. <http://doi.org/10.14267/VEZTUD.2018.07-08.01>
- Pándi E. (2007). Az elektronikus Kormányzás gyakorlata Magyarországon. *Bolyai Szemle*, 16(3), 169–185. Online: <http://bitly.ws/Ico6>
- Ramya, R., Ramesh, N., Sekar, M., & Pushpak G. (2021. július 12.). E-ballot System Based on Blockchain Technology. *Proceedings of the International Conference on Innovative Computing & Communication (ICICC) 2021*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3884812>
- Richards, N. M., & King, J. (2014). Big Data Ethics. *Wake Forest Law Review*, 49, 393–432. Online: <https://bitly.ws/ZqnP>
- Sasvári P. (2015). Az e-szavazási hajlandóság empirikus vizsgálata Ausztriában és Magyarországon. In Buzás N., & Prónay Sz. (Szerk.), *Tudásteremtés és -alkalmazás a modern társadalomban* (pp. 248–257). Szegedi Tudományegyetem. Online: <https://bit.ly/3PbEJCY>
- SSL. (2023. április 18.). *Mi a különbség az elektronikus és a digitális aláírás között?* Online: <https://bitly.ws/Zqoh>
- Sárközy T. (2006). *Államszervezetünk potencia zavarai (A betegség okai, a beteg állapota, a gyógyulás útjai)*. HVG-ORAC.
- The intact one. (2019. október 13.). *E-Governance (G2C, G2B, G2G)*. Online: <https://bitly.ws/Zqom>
- Z. Karvalics L. (2008). *Úton a digitális kori kormányzás felé*. Demos Magyarország Alapítvány.